RVDIMENTA GRAMMATICES, IN GRATIAM Iuventutis Scoticæ conscripta.

E libris Edo. Pocockii.

Prioribus editionibus longè emendatior.

EDINBVRGI

Excudebant Hæredes Andreæ Hart,

1611

BIBLIOTHECA · BODLEIANA

MAGISTER.

QVM Literarum consideratio sit inprimis necessaria, recense mi puer, quę tibi de literis à me tradita sunt.

PVER.

Literæ sunt duæ & viginti, a b c d e f g i k l m n o p q r s t ũ x y z.

Ex viginti duabus literis, quinque sunt vocales, a e i o u: nam y Græca est.

Vocales per se possunt syllabas constituere.

DIPTHONGI.

Ex vocalibus variè compositis, dipthongi coalescunt.

æ, œ, au ut Musæ. Cœlum Audio,

eu, ei ut euge hei

Vocales dictæ sunt, quia per se vocē edunt: dipthongus est duarum vocalium in vnā syllabā contractio.

CONSONANTES.

Reliquæ literæ consonantes appellantur, & sunt numero sedecim, b d f g k l m n p q r s t x z.

Consonantes, quia cū vocali sonāt. Consonantes sine vocali syllabā non conficiunt.

Consonantium aliæ sunt mutæ, b d f g k p q t.

P. inter semivocales à multis annumerãtur.

Aliæ semivocales, l m n r s x z.
Quarum aliæ liquidæ, l m n r.
Aliæ duplices consonantes, x z.

Consonantibus adduntur i & v, quando sibi vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur, vt Iuno, Iovis, voluntas, virtus.

& q.ª abbreviationes sunt non literæ.

K y z, Latinis dictionibus nunquã admiscentur.

H. propriè quidem litera non est, sed aspirationis nota. MAGIST. Poterisne ex hisce literis conficere syllabas. Pu, Possum. MAG. Nunquid etiam ex syllabis dictiones? P. Scio, mi Præceptor. M. Benè habet: proxima cura est, vt intelligas ex dictionibus orationem constare. P. Et id intelligo.

DE DICTIONIBVS.

Dictiones quidem innumeræ sunt: revocari tamen possunt in octo classes: has orationis partes communiter appellant. MAG. Quid est pars orationis? Pu. Dictio quævis.

NVMERVS PARTIVM ORATIONIS.

Octo sunt partes Orationis.

Declinabiles { Nomen. Pronomen. Verbum. Participiũ. } Indeclinabiles { Adverbium. Præpositio. Interiectio. Coniunctio. }

Earum quæ declinantur hæ tres, Nomen, Pronomen, & participium, flectuntur per genera

nera, casus, & numeros, Verbum per modos, tempora & personas.

Genera principalia sunt, Masculinum, Fœmininum, & Neutrum.

Casus sex: Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, & Ablativus.

Numeri duo, { Singularis, Pluralis. }

DECLINATIONES QVINQVE,

Admonitio necessaria.

Vltima tantum syllaba in declinatione est mutabilis.

Declinationes.

PRima declinatio mittit genitivum singularem & dativum in æ dipthongon?

Nominativus singularis primæ declinationis habet quatuor terminationes.

as Masculini generis. as ut Æneas.
es Masculini generis. es ut Anchises.
e Fœminini generis. e Circe.
a Fœminini generis a Latera.

as es habet sæpè Accusativum an en.

Genit-

Genitivus & dat. ſing. nom. & vocat. plural. æ dipthong. accuſ. ſing. am. vocat. & abl. ſing. a. gen. plur. arum, dat. & ablat. plur. is. accuſ. plur. as. PARADIGMA.

Singul.	Nominativo Litera,	*a letter.*
	Genitivo literæ,	*of a letter,*
	Dativo literæ,	*to a letter*
	Accuſativo literam,	*a letter.*
	Vocativo litera,	*ô letter.*
	Ablativo litera,	*with, from, in, by a*
Plural.	Nominat. literæ,	*letters / letter*
	Genitivo literarum,	*of letters.*
	Dativo literis	*to letters.*
	Accuſativo literas,	*letters.*
	Vocativo literæ,	*ô letters.*
	Ablativo literis,	*with, from, in / by letters.*

SEcunda declinatio dignoſcitur per genit. ſing. in i, & dativum in o.

Nominativus ſingularis ſecundæ declinationis habet terminationes ſex.

er ir ur	ut	Gener Levir ſatur	us eus um	ut	Ventus Tydeus Ingenium

Genitivus ſing. nom. & vocat. plur. i. dat. & ablat. ſing. o. accuſ. ſing. um. vocat. eſt ſimilis nominativo, ſed nominativus in us facit vocativum in e. genit. plur. orum, dat. & ablat. plur. is. accuſativus pluralis os.

PARA-

Sing.	Nominat. gene	Plural	Nominat. generi.
	Genit. generi		Genit. generorum
	Dativo genero		Dativo generis.
	Accuſ. generum		Accuſat. generos
	Vocat. gener		Vocat. generi
	Ablat. genero		Ablat. generis.

De dictionibus Neutri generis.

Nomina neutri generis in quavis declinatione, habent nominativum, accuſativum, & vocativum ſimiles in vtroque numero: & plurali ſemper in a, niſi declinatione careant: vt

Singulariter.		Pluraliter.
Nominat.		Nominat.
Accuſat.	Ingenium	Accuſat. Ingenia
Vocativo		Vocativo

MAG. Fac memineris, mi puer, te nomina tria declinaſſe. *Puer.* Memini, mi præceptor.

MAG. Poterisne ſimul flectere hæc tria, & hoc ordine *Gener, Litera, Ingenium.*

Puer. Experiar & aſſuescam. *Mag.* Fac modo periculum.

Puer.

Singul.	Nominat gener, litera, ingenium.	Plural.	Nominat. generi, literæ, ingenia.
	Genit. generi literæ, ingenii.		Genit. generorum, literarũ, ingeniorũ
	Dativo genero, literæ, ingenio.		Dativo generis, literis, ingeniis.
	Accuſ. generum, literam, ingeniũ		Accuſat. generos. literas, ingenia.
	Vocativo gener, litera. ingenium		Vocativo generi, literæ, ingenia.
	Ablativo genero litera, ingenio.		Ablativo generis literis, ingeniis.

M. Probè factum: nam ſine negotio declinare poteris nomina complura, quæ vocantur adjectiva primæ & ſecundæ declinationis.

Ad hanc declinationem declinationis participia in tus, ſus, xus, uus, zus & dus declinanda ſunt.

Tener, a, um	Tenerrimus, a, um
Candidus, a, um	Candidiſsimus, a, um
Formoſus, a, um	Formoſiſsimus, a, um
Ingratus, a, um	Ingratiſsimus, a, um

Eadem opera variabis cætera omnia.

TErtia declinatio dignoſcitur per genitivum inis & dativum in i.

Nominativus ſingularis tertiæ declinationis habet vndecim literas terminales, a, e, o: tres vocales, c, d, t, tres mutas: l, n, r, s, x, quinque ſemivocales, vt diadema, mantile, mucro, lac, David, caput, vectigal, tibicen, imber, civitas, felix.

Genit. ſing. is, dat. ſing. i: acc. ſing. em: vocat. eſt ſimilis nominat. ablat. ſing. e. Nom. acc. & vocat. plur. es. gen. um vel ium: dat. & ablat. pluralis ibus.

PARADIGMA.

Sin.		Plu.	
Nom. mucro		Nom. mucrones	
Ge. mucronis		Genit. mucronum	
Dat. mucroni		Dat. mucronibus	
Acc. mucronẽ		Accuſ. mucrones	
Vocat. mucro		Vocat. mucrones	
Abl. mucrone		Ablat. mucronibus	

MAG. Nunc declina hoc nomen felix per tria genera & diſtinctè, ſed interim attende neutrum genus.

PVER. Nom.

Sin.	Nom. felix, lix, lix	Plur.	Nom. felices, ces, cia
	Genit. felicis		Gen. felicium, cium
	Dat. felici		Dat. felicibus, ibus
	Accu felicē, cē, lix		Accu. felices, ces, cia
	Voca. felix, lix, lix		Voc. felices, ices, cia
	Ablat. felice vel ci		Ab. felicib⁹, bus, bus

ADMONITIO.

Item participia in ans & in ens, de quibus suo loco.

Ad hūc typum referri debent cætera adjectiva tertiæ declinationis, sive vnam habent terminationē, vt vehemens, ferox: sive duas, vt Mitis pro masculino & fœm. & Mite pro neutro: sive tres, vt Celeber, celebris celebre: salubris, salubre

QVarta declinatio dignoscitur per genitivum in us, & dativum in ui.

Quartæ declinationis nomin, gen. & voc. singulares: nom. acc, & voc. plur. habent vs: dat. sing. ui: acc. sing. um: abl. sing. u: gen. plur. uum. dat. & abl. plur. ibus.

PARADIGMA.

Sing.	Nominat fructus	Plur.	Nominat. fructus
	Genit. fructus		Genit. fructuum
	Dativo fructui		Dativo fructibus
	Accusat. fructum		Accus. fructus
	Vocat. fructus		Vocat. fructus
	Ablat. fructu		Ablat. fructibus

QVinta declinatio dignoscitur per genitivum sing. & dat in ei.

Quintæ declinationis nomin. & vocat, sing. nom. acc. & voc. plur. habent es. gen. & dat. sing.

sing. ei. accus. em. abl. sing. e. gen. plur. e-rum. dat. & abl. plur. ebus. PARAD.

Singul.	Nominativo res	Plural.	Nominativo res
	Genitivo rei		Genitivo rerum
	Dativo rei		Dativo rebus
	Accusativo rem		Accusativo res
	Vocativo res		Vocativo res
	Ablativo re		Ablativo rebus.

Mag. Nunc tenes puer nomina adiectiva esse vel primæ & secundæ declinationis, vt Durus, a um; vel tertiæ tantum, vt Fortis, forte. *Puer.* Teneo.

DE FORMATIONE COMPARATIVI; & *Superlativi gradus.*

COmparativus & superlativus formantur à proximo casu in i, addendo pro comparativo syllabam or, & pro superlativo s & simus, vt Docti, doctior, doctissimus.

Positivus in r Superlativum à nominativo format addendo rimus, vt pulcher, pulcher rimus: Pauper, pauperrimus.

Mag. Assuesce primùm ad præcedentes regulas accommodare hæc paradigmata.

N.	Durus, a, um	Ge	Duri, ræ, ri
	Durior, or, us		Durioris, oris, oris
	Durissimus, a um		Durissimi, mæ, mi

Aliud Paradigma.

N.	Mollis, lis, le	G	Mollis, lis, lis
	Mollior, lior, lius		oris, oris, oris
	Mollissimus, ma, mum		lissimi, mæ, mi.

Adverte

Adverte positivum interdum esse primę & secundæ declinationis, interdum tertiæ tantùm; at Comparativus semper est tertiæ, Superlativus, primæ & secundæ.

PRONOMEN.

Mag. QVot sunt Pronomina simplicia?

Puer. Quindecim: Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, & vestras. *Mag.* Declina Pronomina. *Puer.*

Sing.	Nom. Ego	Plural.	Nominat. Nos
	Gen. mei		Gen. nostrum vel nostri.
	Dat. mihi		Dat. nobis
	Accus. me		Accus. nos
	Voc. deest		Voc. deest
	Ablat me		Abl. nobis
Sing.	Nom. tu	Plural.	Nominativo Vos
	Genit. tui		Genit. vestrum vel vestri
	Dat. tibi		Dativo vobis.
	Accus. te		Accusativo vos.
	Vocat. tu		Vocat. vos
	Ablat. te		Ablat. vobis.
Singul.	Nom. deest	Plural.	Nominat. deest.
	Genit. sui		Genit. sui.
	Dat. sibi		Dativo sibi.
	Accus. se		Accusat. se.
	Voca. deest		Vocat. deest.
	Ablat. se		Ablat. se.

Præter tu. meus noster, & nostras.

Reliqui casus consentiunt cum adjectivo, primæ & secundæ declinationis.

N. Ille, illa, illud	N. is, ea id. G. ejus. Dativo ei.	No. plur. ei vel ii. In Dati. & Ablat. plur. eis vel iis.
Ge illius. dat illi		
N. Iste, ista, istud		
G. istius dat. isti.		
N. Ipse, ipsa ipsũ		
G. ipsius. dat. ipsi		

DE

Sing.	No. Idem, eadē, idē	Plur.	No Iidē eædē ead
	Genit. eiusdem		Ge. eorūdē earun
	Dat. eidem		Dat. eisdē vel iisd
	Ac. cundē, cādē, idē		Ac. eosdē easd ead
	Vocat. deest		Vocat. deest
	Ab. eodē eadē eodē		Abl. eisdē vel iisd
Sing.	Nom. hic, hæc, hoc	Plur.	Nom. Hi, hæ, hæc
	Genit. huius		Gen. horū harū, ho
	Dat. huic		Dat. his (run
	Ac. hunc, hanc, hoc		Accus hos, has, hæ
	Vocat. deest		Vocat. deest
	Abla. hoc, hac, hoc		Ablat. his.

Meus, tuus, suus, noster, vester, declinantur v
adjectiva primæ & secundæ declinationis,
Nostras & vestras, vt felix.

Quis nomen sic declinatur.

Nomin. Quis vel qui, quæ vel qua, quod ve
quid: gen. cujus: dat. cui: accus. quem, quam
quod vel quid: voc. deest: abl. quo, qua, quo
nom. plur. qui, quæ, quæ vel qua: genit. quo
rum, quarum, quorum: dat. queis vel quibu
accus. quos, quas, quæ vel qua: vocat. deest
ablat. queis vel quibus.

VERBVM.

Thema verbi Activi, Coniugationis tertiæ.

Amo, amas, amavi, amare, amandi, amando
amandum, amatum, amans, amaturus.

INDICATIVVS.

Præsens. AMo, amas, amat, amamus *I loue, thou loues, he loueth, we lo*

yee loue, they loue.
amatis, amant.
I loued.

Imperf. Amabam, bas, bat: bamus, batis bant,
I haue loued.
Perfect. Amavi, visti, vit: vimus, vistis, erunt,
I had loued. vel ere.
Pluſquā. Amaveram, ras, rat: ramus, ratis, rant.
I ſhall or will loue.
Futur. Amabo, bis, bit: bimus, bitis, bunt.

IMPERATIVVS.

Loue thou.
Præſens. Ama, amet, amemus, amate, ament.
Alt. vox Amato amato, amem⁹, amatote, amāto

OPTATIVVS.

God grant I loue
Præſens. Amem, mes, met: memus, metis, ment.
God grant I loued.
Imperf. Amarem, res, ret: remus, retis, rent.
God grant I haue loued.
Perfect. Amaverim, ris, rit: rimus, ritis, rint.
God grant I had loued.
Pluſquā Amaviſſ. m, ſes, ſet: ſemus, ſetis, ſent.
God grant I ſhall loue.
Futur. Amavero, ris, rit: rimus, ritis, rint.

POTENTIALIS.

I may or can loue.
Præſens. Amem, mes, met: memus, metis, ment.
I might or ſhould loue.
Imperf. Amarem, res, ret: remus, retis rent.
I might or ſhould haue loued.
Perfect. Amaverim, ris, rit: rimus, ritis, rint.

Pluſquã. *I might or ſhould had loued.*
Amaviſſem, ſes, ſet: ſemus, ſetis, ſent.
Futurũ. *I may or can loue heereafter.*
Amavero, ris, rit: rimus, ritis, rint.

SVBIVNCTIVVS.

Præſens. *When I loue.*
Amem, mes, met: memus, metis, ment.
Imperf. *When I loued.*
Amarem, res, ret: remus, retis, rent.
Perfect. *When I haue loued.*
Amaverim, ris, rit: rimus, ritis, rint.
Pluſquã *When I had loued.*
Amaviſſem, ſes, ſet: ſemus, ſetis, ſent.
Futur. *When I ſhall or will loue.*
Amavero, ris, rit: rimus, ritis, rint.

INFINITIVVS.

Præſens. Amare, *To loue.*
Imperfect. Amare, *To loue.*
Perf. & Pluſqu. Amaviſſe, *To haue or had loued.*
Futurum. Amaturus vel amaturum eſſe.

Tres Gerundii voces.

Amandi, *Of loving,*
Amando, *In loving.*
Amandum. *To loue.*

Supina cadunt à præterito perfecto Indicativi, ſed varia terminatione.

Amatum, *To loue.*

Participia præſentis temporis, Amans, *Loving,*
Futuri, Amaturus, *To loue or about to loue.*

Thema verbi Paſſivi, Coniugationis prima.

Amor, amaris vel amare, amatus ſum vel fui, amari, amatu, amatus, amandus.

INDI-

INDICATIVVS.

Præſens
I am loved, thou art loved, hee is loved:
Amor, amaris vel amare, amatur:
we are loved, yee are loved, they are loved.
amamur, amamini, amantur.

Imperf
I was loved.
Amabar, baris vel bare, batur: bamur,
bamini, bantur.

Perfect.
I haue beene loved.
Amatus ſum vel fui tus es vel fuiſti, tus eſt vel fuit: ti ſumus vel fuimus, ti eſtis vel fuiſtis, ti ſunt fuerunt vel fuere.

Pluſquā
I had beene loved.
Amatus eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat, ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Futur.
I ſhall or will bee loved.
Amabor, beris vel bere, bitur: bimur, bimini, buntur.

IMPERATIVVS.

Præſens Alt. vox
Bee thou loved
Amare, ametur, emur, amini, entur.
Amator tor: emur, aminor, antor.

OPTATIVVS.

Præſens.
God grant I bee loved.
Amer, eris vel ere, etur: emur, emini, entur.

Imperf.
God grant I were loved.
Amarer, reris vel rere, retur: remur, remini, rentur.

Perfect.
God grant I haue beene loved.
Amatus ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris tus ſit vel fuerit: ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

God grant I had loved.

Pluſquã. Amatus eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet: ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

God grant I bee beloved heereafter.

Futur. Amatus ero vel fuero, tus eris vel fueris tus erit vel fuerit, ti erimus vel fuerim' ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

POTENTIALIS.

I may or can bee loved.

Præſens. Amer, eris vel ere, etur: emur, emini, entur.

I was ſhould, or might be loved.

Imperf. Amarer, reris vel rere, retur: remur, remini, rentur.

I might haue beene loved.

Perfect. Amatus ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris tus ſit vel fuerit: ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

I might had beene loved.

Pluſquã. Amatus eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet: ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

I may or can be loved heereafter.

Futurũ. Amat' ero vel fuero, tus eris vel fueris tus erit vel fuerit: ti erim' vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

SVBIVNCTIVVS.

When I am loved.

Præſens. Amer, eris vel ere, etur: emur, emini, entur.

When

Imperf. *When I was loved.* (mini, rentur.
Amarer, reris vel rere, retur: remur, re-
When I haue beene loved.
Perfect. Amatus sim vel fuerim, tus sis vel fueris
tus sit vel fuerit: ti simus vel fuerimus,
ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
When I had beene loved.
Plusquā Amatus essem vel fuissem, tus esses vel
fuisses, tus esset vel fuisset: ti essemus
vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti
essent vel fuissent.
When I shall bee loved heereafter.
Futur. Amabo vel fuero, tus eris vel fueris,
tus erit vel fuerit: ti erimus vel fuerimus,
ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

INFINITIVVS.

Præsens & Imperfect. Amari, *To be loued.*
Perf. & Plusqu. Amatus vel amatum esse vel fuisse, pro ratione nominis subiecti.
Futurum. Amatum iri, amandus vel amandum esse, Amavisse, *To be loued heereafter.*
Participia præter. temporis, Amatus, *Loued.*
Futuri, Amandus, *To bee loued.*

Thema verbi Activi, Coniugationis secunda.

Doceo, doces, docui, docere, docendi, docendo, docendum, doctum, docens, doctурus.

INDICATIVVS.

Præsens Doceo, doces, docet: cemus, cetis, cent.
Imperf Docebam, bas, bat: bamus, batis, bant.
Perfect. Docui, isti, it: imus, istis, erunt vel ere.
Plusquā Docueram, ras, rat: ramus, ratis rant.
Futurū. Docebo, bis, bit: bimus, bitis, bunt.

IMPERATIVVS.

Præsens } Doce, doceat: doceamus, ete, eant.
Alt. vox. } Doceto, doceto: eamus, cetote, cento.

Optat. Subiunct. & Potent.

Præsens } Doceam, as, at: amus, atis, ant.
Imperf. } Docerem, res, ret: remus, retis, rent.
Perfect. } Docuerim, ris, rit: rimus ritis, rint.
Plusquã } Docuissem, ses, set: semus, setis, sent.
Futur. } Docuero, ris, rit: rimus, ritis, rint.

INFINITIVVS.

Præsens & præterit. imperf. Docere.
Perfect. & plusqu. perfect. Docuisse.
Futur. Doctum vel doctum esse.

Tres Gerundii voces.

Docendi, docendo, docendum.

Supinum, Doctum. Participium præsentis temp. Docens. Futur. Doctus.

Thema verbi Passivi coniugationis secundæ.

Doceor, doceris vel docere, doctus sum vel fui, doceri, docendi, docendo, docendum, doctu, doctus, docendus.

INDICATIVVS.

Præsens { Doceor, doceris vel docere, docetur: docemur, docemini, docentur.
Imperf. { Docebar, baris vel bare, batur: bamur, bamini, bantur.
Perfect. { Doctus sum vel fui, doctus es vel fuisti, doctus est vel fuit: docti sumus vel fuimus, docti estis vel fuistis, docti sunt fuerunt vel fuere.
Plusquã. { Doctus eram vel fueram, doctus eras vel fueras, tus erat vel fuerat: ti eramus

mus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Futurũ. Docebor, beris vel bere, bitur: bimur, bimini, buntur.

IMPERATIVVS.

Præsens. Docere, atur: amur, emini, entur.

Alt. vox Docetor, tor: amur, eminor, entor.

Optat. Subiunct. & Potent.

Præsens. Docear, aris vel are, atur: amur, amini antur.

Imperf. Docerer, reris vel rere, retur: remur, remini, rentur.

Perfect. Doct⁹ sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit: ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Pluſquã Doctus essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset: ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti ssent vel fuissent.

Futur. Doctus eto vel fuero, tus eris vel fueris tus erit vel fuerit, ti erimus vel fuerim⁹ ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

INFINITIVVS.

Præsens & præt. imperfect. Doceri. Perfect. & Pluſqu. perf. Doctus vel doctum esse vel fuisse. Futur. Doctum iri, docendus vel docendum esse. Supinum doctu. Particip. præterit. temp. Doctus. Futur. Docendus.

Thema verbi Activi, Coniugationis tertiæ.

Lego, legis, legi, legere, legendi, legendo, legendum, lectum, legens, lecturus.

INDICATIVVS.

Præsens. Lego, legis, legit: legimus, legitis, gunt
Imperf. Legebam, bas, bat: bamus, batis, bant
Perfect. Legi, isti, it: imus, istis, erunt vel ere.
Plusqu. Legeram, ras, rat: ramus, ratis, rant.
Futur. Legam, ges, get: gemus, getis, gent.

IMPERATIVVS.

Præsens. Lege, legat: amus, ite, ant.
Alt. vox. Legito, ito: amus, tote, unto.

Optat. Subiunct: & Potent.

Præsens Legam, gas, gat: gamus, gatis, gant.
Imperf. Legerem, res, ret: remus, retis, rent,
Perfect. Legerim, ris, rit: rimus, ritis, rint.
Plusquā. Legissem, ses, set: semus, setis, sent.
Futur. Legero, ris, rit: rimus, ritis, rint.

INFINITIVVS.

Præsens & præterit. imperf. *Legere.*
Perfect. & plusqu. perfect. Legisse.
Futur. Lecturus vel lecturum esse.

Tres Gerundii voces.

Legendi, legendo, legendum.

Supinum, Lectum. Participium præsentis temp. Legens. Futur. Lecturus.

Thema verbi Passivi coniugationis tertia.

Legor, legeris vel legere, lectus sum vel fui, leg legendi, legendo, legendum, lectu legens, leger dus.

INDICATIVVS.

Præsens. Legor, legeris vel legere, legitur: leg mur, legimini, leguntur.
Imperf. Legebar, baris vel bare, batur: bamur, bamini bantur.
Perfect. Lectus sum vel fui. tus es vel fuisti, tu est vel fuit: ti sumus vel fuimus, ti esti

vel fuistis, ti sunt fuerunt vel fuere.

Plusquã — Lectus eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat: ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Futurũ. — Legar, eris vel ere, etur: emur, emini, entur.

IMPERATIVVS.

Præsens Alt. vox — Legere, atur: amur, imini, antur. Legitor, tor: amur, iminor, untur.

Optat. Subiunct. & Potent.

Præsens Imperf. — Legar, aris vel are, atur: amur, amini, antur. Legerer, reris vel rere, retur: remur, remini, rentur.

Perfect. — Lectus sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit: ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Plusquã — Lectus essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset: ti essemus, vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Futur. — Lectus ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit: ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

INFINITIVVS.

Præsens & præterit. imperf. Legi. Perfect. & plusqu. perfect. Lectus vel lectum esse vel fuisse. Futurum Lectum iri, Legendus vel legendum esse. Supinum Lectu. Particip. præter. tempor. Lectus. Futur. Legendus.

Thema verbi Activi coniugationis quartæ.

Audio, audis, audivi, audire, audiendi, audiendo, audiendum, auditum, audiens, auditurus.

INDI-

INDICATIVVS.

Præsens { Audio, audis, audit: audimus, anditis, audiunt.
Imperf. { Audiebam, bas, bat: bamus, batis, bant.
Perfect. { Audivi, isti, it: imus, istis, erunt vel ere.
Pluſquā { Audiveram, ras, rat: ramus, ratis, rant.
Futurū { Audiam es, et: emus, etis, ent.

IMPERATIVVS.

Præsens { Audi, audiat: audiamus, audite, audiant.
Alt. vox { Audito, audito: audiamus tote, unto.

Optat. Subiunct. & Potent.

Præsens { Audiam, as, at: amus, atis, ant.
Imperf. { Audirem, res, ret: remus, retis, rent.
Perfect. { Audiverim, ris, rit: rimus, ritis, rint.
Pluſquī { Audiviſſem, ſes ſet: ſemus, ſetis, ſent.
Futurū. { Audivero ris, rit: rimus, ritis, rint.

INFINITIVVS.

Præſ. & Præterit. imperfect. Audire. perfect. & pluſquamperfect. Audiviſſe. Futur. Auditurus vel auditurum eſſe, Tres Gerundii voces, Audiendi, audiendo, audiendum. Supinum, Auditum. participip. præſ. temp. Audiens. Fut. Auditurus.

Thema verbi Paſſivi coniugationis quartæ.

Audior, audiris vel audire, auditus ſum vel fui audiri, di, do dum, auditu, auditus, audiendus.

INDICATIVVS.

Præsens { Audior, audiris vel audire, auditur: audimur, audimini, audiuntur.
Imperf. { Audiebar, baris vel bare, batur: bamur, bamini, bantur.
Perfect. { Auditus ſum vel fui, tus es vel fuiſti, tus eſt vel fuit: ti ſumus vel fuimus, ti eſtis vel fuiſtis, ti ſunt fuerunt vel fuere.

Pluſqui

Pluſquã Auditus eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat: ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Futur. Audiar, eris vel ere, etur: emur, emini, entur.

IMPERATIVVS.

Præſens. Audire, audiatur: amur, imini, antur.

Alt. vox. Auditor, tor: imur, aminor, untor.

Optat. Subiunct. & Potent.

Præſens Audiar, aris vel are, atur: amur, amini, antur.

Imperf. Audirer, reris vel rere, retur: remur, remini, rentur.

Perfect. Audit⁹ ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit: ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

Pluſquã Auditus eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet: ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

Futurũ. Auditus ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit: ti erim⁹ vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

INFINITIVVS.

Præſens & Præterit Imperfect. Audiri. Perf. & Pluſqu. perfect. Auditus vel auditum eſſe vel fuiſſe. Futurum. Auditum iri, audiendus vel audiendum eſſe. Supinum Auditu. Particip. præterit. temporis, Auditus, Futur. Audiendus.

EO

EO.

INDICATIVVS.

Præſens { eo, is it: imus itis, eunt.
Imperf. { bam, bas bat: bamus, batis, bant.
Perfect. Ivi, viſti, vit: vim°, viſtis, verũt vel vere
Pluſquã { Iveram, ras, rat: ramus, ratis, rant.
Futu ũ. { Ibo, bis, bit: bimus, bitis, bunt.

IMPERATIVVS.

Præſens { I, eat, eamus, ite, eant.
Alt. vox. { Ito, ito: eamus, itote, eunto.

Optat. Subiunct. & Potent.

Præſens { Eam, eas, eat: eamus, eatis, eant.
Imperf. { Irem, res, ret: remus, retis, rent.
Perfect. { Iverim, ris, rit: rimus, ritis, rint.
Pluſquã { Iviſſem, ſes, ſet ſemus, ſetis, ſent.
Futurũ { Ivero, ris, rit: rimus, ritis, rint.

INFINITIVVS.

Præſens & Præterit. imperfect. Ire. perfect. & pluſquamperfect. Iviſſe. Futur. Iturus vel iturum eſſe, Tres Gerundii voces, Eundi, eundo, eundum. Supina, Itum, itu. participium. Præſens tempus Iens Futurum Iturus.

Queo ſimiliter coniugatur.

VOLO.

INDICATIVVS.

Præſens { Volo, vis, vult: volumus, vultis volunt,
Imperf. { Volebam, bas, bat: bamus, batis, bant.
Perfect. { Volui, iſti, it: imus, iſtis, erunt vel ere.
Pluſqu { Volueram, ras, rat: ramus, ratis, rant.
Futurũ. { Volam, les, let: lemus, letis, lent.

¶ Deeſt huic verbo modus Imperativus

Optat. Subiunct. & Potent.

Præſens. { Velim, lis, lit: limus, litis, lint.

Imperf. Vellem les, let: lemus, let is, lent.
Perfect. Voluerim, ris, rit: rimus ritis, rint.
Pluſquã Voluiſſem ſes, ſet ſemus, ſetis ſent,
Futurũ. Voluero, ris, rit, rimus, rit is, rint,

INFINITIVVS.

Præſens & præter. imperf. Velle. Perfect & pluſquamperfect Voluiſſe. Futur. deeſt, participium præſentis temporis. Volens,

INDICATIVVS,

NOLO.

Præſens Nolo, nonvis, nonvult: nolumus, nonvultis, nolunt.
Imperf. Nolebam, bas, bat: bamus. batis, bant.
Perfect. Nolui, iſti, it: imus. iſtis, erunt, vel ere.
Pluſquã Nolueram, ras, rat: ramus. rat is. rant,
Futurũ. Nolam, les, let: lemus, letis, lent.

IMPERATIVVS.

Præſens. Noli, Nolite.
Alt. vox. Nolito, Nolitote.

Optat. Subiunct. & Potent.

Præſens Nolim, lis, lit: limus, litis, lint.
Imperf. Nollem, les, let: lemus, letis, lent.
Perfect. Noluerim, ris, rit: rimus, ritis, rint.
Pluſquã Noluiſſem, ſes, ſet, ſemus, ſetis, ſent.
Futurũ. Noluero, ris, rit, rimus, ritis rint.

INFINITIVVS.

Præſens & præterit imperf. Nolle. Perfect. & pluſquamperf. Noluiſſe. Futur. deeſt. Partic ip. Præſens tempus, Nolens.

INDICATIVVS.

Præſens Fero, fers, fert: ferimus, fertis, ferunt.
Imperf. Ferebam, bas, bat: bamus, batis, bant.
Perfect. Tuli, iſti, lit: limus, liſtis, lerunt vel ere.

Pluſquã Tuleram, ras, rat: ramus, ratis, rant.
Futurũ. Feram, res, ret: remus, retis, rent.

IMPERATIVVS.

Præſens Fer, ferat: feramus, ferte, ferant.
Alt. vox. Ferto, ferto: feramus, fertote, feruto.

Optat. Subiunct. & Potent.

Præſens Feram, ras, rat: ramus, ratis, rant.
Imperf. Ferrem, res, ret: remus, retis, rent.
Perfect. Tulerim, ris, rit: rimus, ritis, rint.
Pluſquã Tuliſſem, ſes, ſet, ſemus, ſetis, ſent.
Futur. Tulero, ris, rit, rimus, ritis rint.

INFINITIVVS.

Præſ. & præt. imperf. Ferre. Pret. Perfect. & pluſqu. perf. Tuliſſe. Futur. Laturus vel laturum eſſe. Tres Gerundii voces, Ferendi, ferendo, ferendum. Supinum, Latum Particip. præſ. temp. Ferens. Futur. Laturus.

INDICATIVVS.

Præſens. Feror, ferris vel ferre, fertur: ferimur, ferimini, feruntur.
Imperf. Ferebar, baris vel bare, batur: bamur, bamini bantur.
Perfect. Latus ſum vel fui, tus es vel fuiſti, tus eſt vel fuit: ti ſumus vel fuimus, ti eſtis vel fuiſtis, ti ſunt fuerunt vel fuere.
Pluſquã Latus eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat: ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.
Futurũ. Ferar, reris vel rere, retur: remur, remini, rentur.
Præſens Ferre, atur: amur, imini, antur.
Alt. vox Fertor, tor; amur; iminor, untur.

Præſens Ferar, raris vel rare, ratur: ramur, ramini, rantur.
Imperf. Ferrer, reris vel rere, retur: remur, remini, rentur.
Perfect. Latus ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit: ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.
Pluſquã Latus eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet: ti eſſemus, vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.
Futurũ. Latus ero vel fuero, tus eris vel fueris? tus erit vel fuerit: ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

INFINITIVVS.

Præſ. & præt. imperf. Ferri. Perf. & pluſqu. perf. Latus vel latum eſſe vel fuiſſe. Fut. Latum iri, *Ferendus* vel ferendum eſſe. Supinum Latu. Particip. præt. temp. Latus. Futur. Legendus.

INDICATIVVS.

Præſens Fio, fis fit: fimus, fitis, fiunt.
Imperf. Fiebam, bas, bat: bamus, batis, bant.
Perfect. Factus ſum vel fui, tus es vel fuiſti, tus eſt vel fuit: ti ſumus vel fuimus, ti eſtis vel fuiſtis, ti ſunt fuerunt vel fuere.
Pluſquã Factus eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat: ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.
Futurũ. Fiam, fies, fiet: fiemus, fietis, fient.

IMPERATIVVS.

Præſens Alt. vox Fiat, fiamus, fite, fiant. Fito, fito: fiamus, fitote, fiunto.

Præsens, Imperf., Perfect.
Fiam, fias, fiat: fiamus fiatis, fiant.
Fierem, res, ret: remus, retis, rent.
Factus sim vel fuerim, tus sis vel fueris,

Plusquã
tus sit vel fuerit: ti simus vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
Factus essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset: ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Futur.
Factus ero vel fuero, tus eris vel fueris, us erit vel fuerit, ti erimus vel fuerimꝰ ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

INFINITIVVS.

Præsens & præter. imperf. Fieri. Perfect. & plusquamperfect. factus vel factum esse vel fuisse. Futur. Factum iri, faciendus vel faciendum esse. Gerundii voces, Faciendi, faciendo, faciendum. Supinum, Factu Particip præter. temp. *Factus*, Futur. Faciendus.

INDICATIVVS.

Præsens, Imperf., Perfect., Plusquã, Futur.
Sum, es, est: sumus, estis, sunt.
Eram, eras, erat: eramus, eratis, erant.
Fui, fuisti fuit: imus, istis, erunt vel ere.
Fueram, ras, rat: ramus, ratis rant.
Ero, eris erit: erimus, eritis, erunt.

IMPERATIVVS.

Præsens, Alt. vox
Sis vel es, sit: simus, sitis vel este, sint.
Esto, esto: simus, estote, sunto.

Optat. Subiunct. & Potent.

Præsens, Imperf., Perfect.
Sim, sis, sit: simus, sitis, sint.
Essem, ses, set: semus, setis, sent.
Fuerim, ris, rit: rimus, ritis rint.

Fuissem

Pluſquã | Fuiſſem, ſes, ſet. ſemus, ſetis, ſent.
Futur. | Fuero, ris, rit: rimus, ritis, rint.

INFINITIVVS.

Præſens & præt. imperfect. Eſſe. Perfect. & Pluſqu. perf. Fuiſſe. Futur. Futurus vel futurum eſſe. Vnum participium habet præſ. temp. Ens.

Terminationes Participiorum.

Terminationes Participiorum ſunt quatuor, Ans ens, tus, ſus, xus, uus, rus, dus.

Participiorum declinatio.

Quæ deſinunt in Ans & in Ens, ſequitur tertiam nominis declinationem: Reliqua verò declinantur vt Bonus, bona, bonum.

DE RVDIMENTIS Definitionum, diviſionum & accidentium.

MAGISTER.

NOmen quid eſt?

Puer. Pars orationis, qua res quæq; appellatur, ſive ea res ſub ſenſum cadat: vt Lapis, manus: ſive non cadat: vt Deus, Angelus.

M. Quomodo dividitur nomen?

P. In ſubſtantivum & adiectivum.

M. Quid eſt ſubſtantivum nomen?

P. Quod nihil addi poſtulat ad ſuam ſignificationẽ exprimendã: vt Arcus

M. Quid eſt adiectivum?

Sunt quæ inter Subſtãtiva & Adjectiva, mediam obtinent naturã, & vocantur Ambigua: vt

Commilito, contubernalis, Rex, & similia.

P. Quod Substantivo indiget cui in oratione adhęreat: vt Piger.

Est autem substantivum duplex { Proprium & Appellativum.

Proprior si nominum tria sunt genera; Prænomen Nomen Cognomen.

M. Quod nomen appellas Proprium?

P. Quod rem vnam singulam significat: vt Hercules, Hector.

M. Quod appellativum vocas?

Pu. Quod rem multis communem significat: vt Homo, animal.

MAG. Recitato accidentia nomini?

Declinatio. Genus. Numerus. { Casus & Comparatio.

MAG. Declinatio quid est?

Pu. Est finalis syllabæ variatio per casus.

MAG. Quid adfers de genere?

Pu. Genera sunt numero septem,

Masculinum, Fœmininum, Neutrum { Commune duûm, Commune trium, Promiscuum { & Dubium.

MAG. Define singulatim omnia.

Masculinũ & fœminin num, per terminationem & autoritatem noscuntur, in his quæ sexum non recipiunt, vt Lapis, digitus.

PUER. Nomen Masculini generis appello, quod ad mares pertinet: vt Terentius, Scriba: vel quod adjectivis masculinis jungitur. Nomen fœminini generis quod ad fœminas pertinet: vt, Cornelia, Mater: vel quod adjectivis fœmininis jungitur. Neutri generis no-

men est quod adjectivis neutri generis tantùm jungi solet, vt saxum, jumentum, Commune duûm est in quo sexus facilè discernitur: vt Bos, sus; Commune trium est, quod cum substantivo cuiusvis generis convenire potest: vt Velox. Promiscui generis sunt, in quibus sexus difficilius distinguitur: vt Passer, anser, aquila. Nomen dubii generis est, quod pro eadem re in vario genere reperitur, solo authorum arbitrio: vt Dies, silex.

Propter sola adiectiva reperta sunt in substantivis genera alioqui generum vsus non esset necessarius.

M. De numero quid est dicendum?

P. Numeri duo sunt: nam homo est singularis numeri, quia vnam rem significat: Homines vero pluralis, quia plura significat. *Admonitio.* Quædam nomina sunt primitiva, quædam ex his facta, vel inflexione vltimæ syllabæ, vt à Iusta iustitia: vel compositione partium p'urium: vt Inelectabilis. Eadem est ratio cæterarum partium, quod attinet ad primitiva & derivativa, item ad simplicia & composita.

Collectivũ nomen vt Concio populus gens, vim obtinet pluralem. Item copulatum, vt Virgilius Terẽtius. Quædã sunt voce pluralia vi singularia, vt Kalendæ Nonæ, Idus

M. Nihilne amplius adfers de casu, præter id quod est dictum prius.

P. Nominativus dicitur rectus, reliqui obliqui.

Comparatio Nominum.

M. Quę nomina comparantur?

P. Adiectiva quorum significatio potest augeri vel minui.

M. Quot

M. Quot sunt gradus comparationis?

P. Gradus comparationis sunt tres, Positivus. Comparativus & Superlativus.

M. Quomodo hi grad' significatione differũt

P. Positivus rem sine excessu significat: ut Candidus *White*, Comparativus est: qui exponi potest per positivum & adverbium Magis: ut Candidior, *Whiter*. Superlativus, qui resolvitur in suum positivum cum Aduerbio Valde vel Maximè: ut Candidissimus, *Whitest or most White*.

OBSERVATIO.

Interrogativũ est, quo de re aliqua quærimus. Relativum quid ex Præcedente oratione repetit, partitivum est, quod aut multos singillatim significat: vt Vterque. vnusquisque, aut vnũ ex multis: vt Alter alius.

Observabis præterea, puer, Nomen multifariam dici: nam aliud interrogativum: vt Quis? Aliud relativum, vt Qui: Aliud partitivum, vt Quisque: Aliud Patronymicum, vt Tydides: Aliud Gentile, vt Græcus, Scotus: Aliud Numerale, & id non vna ratione, nam alia dicuntur.

Cardinalia. Ordinalia. Distributiva. Multiplicativa. } ut { vnum, duo tres, &c. primus secund', &c. singuli, bini terni. simplex vel simplus. duplex vel duplus.

Sunt item quædam numeralia in arius, vt binarius ternarius.

De Pronomine.

PRonomen est pars orationis, quę pro ipso nomine posita definitam significat personam.

M. Quomodo partiris pronomina?

Puer.

P. In Demonstrativa, Relativa, Possessiva, & Gentilia. M. Fac vt definias singula? P. Pronomen Demonstrativum est, quod rem demonstrat: vt, Ego, tu, sui. Relativum est, quod aliquid ex precedente oratione repetit: vt Ille, ipse, iste, hic, is, & compositū Idem, quę interdum demonstrativa sunt. Possessivum est, quod significat rem tanquam possessam: vt, Meus, tuus, suus, noster, vester. Pronomen Gentile sive patrium, quod significat patriam cum differentia certę personę: vt, Nostras & Vestras.

Sui a priore sensum non desiderat & vnico verbo contentum est, proinde Relativum non est. Sui & suus reciproca sunt hoc est ad eandem personam redefit, quæ præcedebat & ad tertiā personam. Vel pronominū octo sunt principalia, septē derivata.

M. Quot sunt pronomina primitiva? P. Octo: Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is. M. Quot sunt derivativa? P. Septem: Meus, tuus, suus, noster, vester nostras, vestras. M. Da accidentia pronominis? P. Genus, numerus, persona, casus, declinatio. M. Quid de genere pronominum sentis? P. Quinque sunt generis omnis sub terminatione vna: *Ego*, tu, sui, nostras & vestras. Cętera vero sub tribus terminationibus: Ille, illa, illud meus, mea, meum. M. Numeri quot sunt?

P. Duo. { Singularis. / Pluralis. } { vt } { Ego. / Nos. }

M. Casus in pronomine quot? P. Sex quemadmodum

admodum in nomine. M. In pronomine quot ſunt perſonę? P. Tres.

Omnis vocativus eſt perſonæ ſecundæ.

Prima.		Ego.
Secunda	vt	Tu tantùm.
Tertia.		Ille, & reliqua.

De compoſitione Pronominum.

PRonomina inter ſe componuntur: Ego, tui ſui, cum ipſe per omnes caſus: vt Egoipſe, tuipſe, ſuiipſius. Iſte & ille cum hic: vt,

Huius, iſtius, illius, cum genitivo modi.

Iſthic		Iſthunc		Iſthoc
Iſthæc	ac.	Iſthanc	ab	Iſthac
Iſthoc vel Iſthuc.		Iſthoc vel iſthuc		Iſthoc

Plural. nomin. & accuſ. Iſthęc. Eodem modo declinatur & Illic, illęc, illoc, vel illuc.

Item Is & Ille componuntur cum adverbio Ecce: vt,

Eccum	ab	Ellum	ab	Idem	ab	Is &	
Eccam	ecce	Ellam	ecce	Eadem	demum		
Eccos	&	Ellos	&	Idem	Adver-		
Eccas	is	Ellas	Ille		bio.		

Item Pronomina componuntur cum conjunctione ne: vt,

Hiccine		Hunccine		Hocci
Hæccine	Accuſat.	Hanccine	Abla	Hacc
Hoccine		Hoccine		Hocci

Plural. Hæccine, in neutro genere, in nominativo & accuſativo.

Item hi ablativi, Me, te, ſe, nobis, vobis, compo nuntur cum præpoſitione Cum: vt Mecum, tecum &c, *Quicum & quibuſcum huc referri poſſunt.*

Componuntur denique cum syllabicis adjectionibus, Met, te, ce, pte, tim: vt Egomet, tute, hujusce, suapte, meatim.

DE VERBO.

VErbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, aut agere significat: vt Verbero: aut pati, vt Verberor: aut esse, vt Sum.

M. Quæ est prima verborum divisio?

P. Verbum imprimis dividitur in personale, quod certis personis distinguitur: vt, Lego, legis, legit. Et impersonale, quod diversarum personarum vocibus non variatur: vt, Pœnitet, tædet, miserer.

Tria sunt genera verborum quoad significationem: Activum, Passivum, Neutrum.

Tria sunt verborum genera, quoad terminationem: desinunt enim verba vel in o, vel in r, vel in m. M. Quot sunt verborum genera, significationis pariter, & terminationis respectu? P. Quinque.

{ Activum, Passivum, } { Neutrum, Deponens, } { & Commune, }

ACTIVVM.

Activum est, quod in o finitum, passivum in or formare potest: vt, Doceo, doceor.

PASSIVVM.

Passivum est, quod in or finitum, activam formam r dempto resumere potest: vt, Audior, audio.

NEVTRVM.

Neutrum est, quod in o vel in m finitum passivam

sivam formam admittere non solet: vt, Curro, ambulo, sum.

Deponens est, quod in or semper finitum, vel verbi activi significationem habet; vt, Loquor mendacium: vel neutri: vt Philosophor.

COMMVNE.

Quod in or finitum tam activam quam passivam significationem habet: vt, Experior, hortor, amplector, interpretor, consolor stipulor adulor, ementior, multaque id genus alia.

Passive exponuntur, si primitiva habeāt passiva vt Macresco i. macer or. Vbi deest passivum exponuntur per adjectivum primitivi & verbum scio, vt albesco i, albus fio.

In sco significant passionem intrinsecam, vt Calesco. In (fio) autem extrinsecā. i. quæ aliunde est: vt, Calefio. Formantur a supino posteriore.

M. Observa (mi puer) quatuor formas factorum verborum. P. Nam quędam in sco finiuntur, quæ augmentativa appellantur: vt, Ægresco, Macresco: formantur omnia a secunda persona, & sunt conjugationis tertiæ.

Alia desinunt in rio, & desiderativa dicuntur, quia desiderium præter primitivum designant: vt, Cœnaturio: i. cupio cœnare. Omnia sunt quartæ conjugationis, & a Supino in u deducuntur.

Alia sunt frequentativa in to, so, xo, or, & significant frequenter cum suis primitivis: vt Dormito: i, frequenter dormio: verso, nexo, sector: Omnia sunt conjugationis primæ.

Sunt denique in so desinentia, quæ vocantur inchoativa, itionis: vt, Viso, i. eo, ad videndum: capesso, id est, eo, ad capiendum. Om-

ni

nia ſunt conjugationis tertiæ.

M. Da accidentia verbo. P. verbo quidem accidunt iſta. { Modus, Tempus, Perſona } Coniugatio & Numerus.

M. Vbeo te definire ſex modos verbi? P. Indicativus modus, quo ſimpliciter aliquid fieri aut non fieri ſignificamus: vt, *Probitas laudatur & alget.*

Imperativus modus quo inter imperandum vtimur: vt, *Paſce capellas.*

Optativus, quo optamus rem aliquam fieri: vt,

O mihi præteritos referat ſi Iupiter annos.

Optativus ſemper adhæret adverbio optandi, expreſſo vel ſubaudito.

Potentialis, quo poſſe, velle, aut debere fieri aliquid ſignificamus: vt,

Quis rem tam veterem pro certo affirmet?

Subiunctivus, qui ſententiam non abſolvit, niſi alteri ſubiiciatur verbo: vt,

Cum fueris felix multos numerabis amicos

Infinitivus, qui agere quidem aut pati ſignificat, at citra certam numeri & perſonæ differentiam: vt,

Malim eſſe probus quam haberi.

M. Defini quinque temporum differentias. P. Præſens, quo actio nunc geri ſignificatur: vt, *Scitè ſcribit frater tuus.*

dimia itiv in lo vel ff exeunt: vt Sorbillo cătillo, pitillo i, modice ſorbeo, canto, bibo.

Imitativa ſunt, quæ imitat onem ſignificant: vt Patriſſo. At Lutini hac forma non adeo delectati ſunt, vnde pro Græciſſo. græcor vſi ſunt. vt Cornicor a cornice. vulpinot à vulpe. bacchor a Bacchor.

Optativus potentialis, & Subjunctivus diſcernuntur, non voce, ſed ſignificatu & ſignis.

Subiunctivus aliquã coniunctionem annexam habet.

Imperf

Imperfectum, quo actio incepta, sed non perfecta significatur: vt,

Hîc templum Iunoni ingens Sidonia Dido
Condebat, ——

Perfectum, quo perfecta absolutaque significatur actio: vt, *Expedivi negotia tua.*

Præteritum pluſquam perf. nunquam legitur, nisi ſub iectum Imperfect. aut perfecto, cuius reſpectu hoc nomen ſortitur.

Pluſquam perf. significat rem perfectam sed reſpectu alterius præteriti: vt,

Diruta mart etuo Lyrneſia mœnia vidi,
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.

Futurum, quo res in futuro gerenda dicitur: vt,

Ibimus ô Nymphe mõſtrataq; ſaxa petemus

De perſona, numero, coniugatione, satis dictum prius.

De Gerundij vocibus.

Voces Gerundii & Supina ſignificationem præſentis infiniti verbi habent, vnde deducuntur.

De Participio.

M. PArticipium quid eſt?

P. Pars orationis, quæ à nomine, genera & caſus, à verbo, tempora & ſignificationes ab vtroque, numerum accipit.

M. Da accidentia Participio? P. Accidunt Participio, Genus, caſus, tempus, ſignificatio, numerus.

M. De genere, numero, caſu, & declinatione participiorum ſatis eſt dictum ſupra. Reſtat igitur vt de tempore & ſignificatione dicatur, ſed imprimis expli. a temporum differentias.

P. Participia in ans & in ens finita, præsentis sunt temporis: vt Vigilans, dormiens.

Præteriti temporis sunt ea, quæ exeunt in tus, sus, xus, uus: vt Doctus, visus, nexus, mortuus. Futuri verò desinentia in rus, dus: vt, Lecturus, legendus.

M. De significatione participiorum quid sentis?

M. Ea participia active significant, quæ ab activis cadunt: vt Docens, docturus, a doceo: Metens, messurus, a meto. Quæ a passivis descendunt, significant passive, vt Auditus, audiendus, ab audior: a neutris cadẽtia, neutraliter significant: vt Currens, cursurus, a curro.

Participia formata a deponentibus, imitantur significationem suorum verborum: vt, Loquens, loquutus, loquuturus, a Loquor.

Communium verborum participia præteriti temporis, communem significationem induunt: at in ns, & rus finita activam tantùm: in dus passivam solùm.

M. Fac memineris omnia participia derivata esse. P. Fiet.

Ab activo cadunt præsens in ns, futurum in rus.

A passivo præteritum in tus, sus, xus, futurum in dus.

A neutris, præsens in ns futurum in rus.

A deponente cadunt tria: præsens in ns, præteritum in tus, sus, xus uus, futurũ in rus.

A communi quatuor. Præsens in ns, præteritum in tus, sus xus, duo futura, rus, dus.

OBSERVATIO.

Similia sunt participiis ista: Tunicatus, togatus, ansatus, personatus, larvatus, pedatus, & innumera huius generis vocabula, quæ

à nominib.

a nominibus non à verbis derivantur.

DE ADVERBIO,

M. ADverbium quid est? P. Pars orationis non flexa, quę adjecta Verbo vel Adjectivo sensum ejus perficit atq; explanat. M. Recense accidentia Adverbio. P. Significatio & comparatio. M. Significationes quot sunt? P. Penè innumerę. M. Recita aliquot vsitatiores, & imprimis Adverbia quę referuntur ad quietem vel motionem in loco.

1 Hæc respondent ad vbi.

P. 1. Hic, istic, illic, intus: 2. foris, nusquam, vbicunque, vbivis alibi, sicubi, superius, inferius, vbi, vbilibet, vbivbi, alicubi, inibi, necubi.

2 Peregre, foris, & nusquam, nunc quietem, nunc motionem significant.

M. Recense adverbia significantia motionem ad locum.

3 Quo ad hæc interrogativum est.

P. 3. Huc, istuc, illuc, alio, aliquo, nequo, siquo, eò, eodem, quolibet, quovis, utroque, neutro, quocunque, foras: 4. horsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, antrorsum, retrorsum, quoquoversum, sursum, deorsum.

4 Quorsum ad hæc interrogativum est.

M. Recense significantia motum e loco?

5 Hæc respondent ad vnde.

P. 5. Hinc istinc, illinc, aliunde alicunde sicunde, necunde, indidem, vnde, vndelibet, vndevis, vndecunque, vtrinque, superne, inferne. 6. cœlitus, funditus.

6 His confinia sunt Humanitus stupitus, radicitus, divinitus, communus, minus.

M. Cedo significantia per locum?

P. 7 Hac, istac, illac, aliqua, qua, siqua, quacunque, ea, eadem, quaque, nequa.

M. Da temporis Quan-

P. 8. Quando, heri, hodie, cras pridie, poſtridie, iampridem, alias, olim, perendie, nudiuſtertius, nudiuſquartus, nudiuſquintus, 9. tantiſper, pauliſper, parumper, quoties. 10 ſæpe, raro. diu, noctu interdiu, imprimis, iamprimum, hactenus, ſimulac, ſimulatque, plerumque.

M. Da quantitatis?

P. Parum, minime, maxime, ſummum adſummum, longiſſime, plurimum, paululum, minimum, ſatis, omnino,

M. Da Numeri?

P. Semel, bis, ter, quater, quinquies ſexies, ſepties, octies, novies, decies. 11 vicies, tricies, quadrigies quinquagies, ſexagies, ſeptuagies, octogies, nonagies, centies, millies.

M. Da Ordinis?

P. Inde, deinde, dehinc, deinceps, imprimis, primum, iamprimum, poſtremo, denique, tandem, ad ſummum, in ſumma, noviſsime, demum.

M. Da Qualitatis?

P. Docte, ſcite, pulchre, appoſite, fortiter, gnaviter, & ſimilia.

M. Da Interrogandi?

P. Cur, quare, quamobrem, quid ita, quinam, quomodo, 12. quo, quantum, quin ecquid, vnde, num.

M. Da Dubitandi?

P. Forſan, forſitan, fortaſsis, fortaſſe, forſit, & fors. M. Da

7 Hæc reſpondent ad qua.

8 Hæc reſpondet ad quando.

9 Ad quam diu reſponde per tantiſper, &c,

10 Ad quoties reſponde per ſæpe raro, & id genus alia. Item per ſemel, bis, ter &c

11 Adde numeralia, quæ intercedunt, Decies, vicies, tricies, quadrigies, &c

12 Pro ad quem vſum Adverbia derivantur a nomine, vt docte, fortiter, a doctus, fortis. Item a pronomine: vt Huc, iſtuc, illuc, ab hic iſte, ille. Item a verbo: vt Cæſim, tractim a cædo, traho.

Item à præpositione: vt Intro ab intra.

A nomine & verbo, vt Pedetentim a pes & teneo.

M. Da separandi?

P. Seorsim, privatim, speciatim, egregie, nominatim, segregatim, viritim, vicatim, oppidatim, ostiatim, frustulatim, minutatim.

M. Da congregandi?

P. *Simul*, vna, pariter, vniversum, in totum, generatim, coniunctim, vniversalirer, generaliter.

M. Da vocandi?

P. O, heus, eho.

M. Da respondendi affirmativè?

P. Etiam, certe, næ, ita, quidni.

M. Da negandi?

P. Non, haud, nequaquam, minime ne *pro* non.

M. Da Prohibendi? P. Ne;

M. Da confirmandi?

P. Profecto, certe, sane, plane, nempe, vtique, nimirum, prorsus, adeo, scilicet.

M. Da jurandi?

P. Hercle, pol, ædepol, mehercules, castor, edepol, diusfidius, mediusfidius.

M. Da eligendi?

P. Potius, satius, potissimum, imo.

M. Da hortandi?

P. Eia, age, agite, agedum, ehodum, sodes, sultis, amabo, amabo te.

M. Da optandi? P. Vtinam, O, si si.

M. Da demonstrandi? P. En, ecce.

M. Da comparandi? P. Magis, minus, maxime, minime, tam, quam, æque, ac.

M. Da similitudinis?

P. Ita, itidem, vt, tanquam, quasi, ceu, vti, velut, veluti, sicut, sicuti.

M. Da eventus?

P. Forte, fortuito casu, fortefortuna.

M. Da intendendi?

P. Valde, magnopere, impense, impendiò, perquam, longe, apprime, immodice, admodum, 13, adeo, imprimis.

13 Adeo pro valde, imprimis, pro valde.

M. Da remittendi?

P. Sensim, paulatim, pedetentim, vix, ægre.

M. Da exclusionis?

P. Tantum, solum, tantummodo, solummodo, duntaxat, modo, demum.

M. Da diversitatis? P. Aliter, secus.

M. Da concedentis?

P. Licet, esto, sit ita, sit sane.

M. Da negatæ similitudinis?

P. Non solum, non tantum, non modo, nedum.

M. Da rei non peractæ?

P. Ferme, fere, prope, propemodum, tantum non, modo non.

M. Da explanandi?

P. Puta, vtpote, vtputa.

M. Da personalia?

P. 14. Mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum.

14 Alii volunt esse orationes.

De Comparatione.

M. Quæ adverbia comparantur?

P. Adverbia potissimum a nominibus adiectivis nata: vt, Docte, doctius doctissime.

Comparantur quædã adverbia à nominibus non nata, ut Sæpe, sæpius, sæpissime: secus, secius: nuper, nuperrime: diu, diutius, diutissime,

M. PRępositio quid eſt?

P. Pars orationis, quæ caſui ſemper iungitur aut in compoſitione tantum cernitur.

P. Da Prępoſitioni accidentia?

P. Præpoſitioni accidit caſuum regimen ſive exigentia. M. Da præpoſitiones accuſativum regentes?

1 Præpoſitiones accuſativum regentes triginta & verſus.

P. 1 Ad, apud, ante, àdverſum vel adverſus, cis, citra, circum, circa, circiter, inter, contra, erga, extra, infra, intra, iuxta, ob, pone, prope, propter, per, præter, poſt, penes, ſecus, ſecundum, trans, vltra, vſque verſus.

Verſus & vſque ſuis caſibus poſt ponuntur.

M. Recenſe prępoſitiones ablativum regentes?

Tenus regit aliquoties genitivum pluralem: vt Crum tenus, Cumarum tenus.

P. A, ab, abs, abſque, cum, coram, clam, de, è, ex, pro, præ palam, ſine, tenus.

M. Da prępoſitiones vtriquę caſui ſervientes?

2 Accuſativum aſciſcunt, cum junguntur verbis vel participiis motionem ad locum ſignificantibus, alias plerumque ablativum exigunt.

P. 2 In, ſub, ſuper, & ſubter, modo accuſativum, modo ablativum exigunt, ſed diverſa fere ſignificatione.

M. Da prępoſitiones quę extra compoſitionem nunquam inveniuntur.

P. Am, di, dis, re, ſe, con.

M. Profer exempla?

P. Am: vt, Ambio: Di: vt, Diduco. Dis: vt, Diſtraho: Re: vt Recipio: Se vt Sepono: Con: vt Conduco.

Con amittit n quoties componitur cum dictione à.

M. Quot ſunt prępoſitiones extra

compoſi

compositionem vsu receptę?

P. Sunt in summa plus minus quinquaginta.

vocali incipiente: vt, Cooperio, coemo: at iunctum cum verbo edo, mutat n in m: vt Comedo.

De Interiectione.

M. INteriectio quid est?

P. Pars orationis, quam affectus cuiusque temere exprimit.

M. Quot sunt interiectionum significationes?

P. Sunt totidem numero, quot sunt animi perturbati motus & affectus.

M. Da exultantis? P. Evax, vah.
M. Da dolentis? P. Heu, hoi, hei, ah.
M. Da timentis? P. Hei, atat.
M. Da admirantis? P. Pape.
M. Cedo vitantis? P. Apage, apagesis.
M. Da laudantis. P. Euge.
M. Recense vocantis? P. Eho, io, ho.
M. Cedo deridentis? P. Hui.
M. Recense exclamantis? P. Oh, proh.
M. Da imprecantis? P. Malum, væ.
M. Da ridentis? P. Ha, ha, he.
M. Da silentium iniungentis. P. Au, si.

De Conjunctione.

M. COnjunctio quid est?

P. Est pars Orationis, quæ dictiones & clausulas annectit.

Vt in corpore sine nervis ossa non cohærent, sic in sermone citra coniunctiones nec verba, nec clausulæ possint apparari.

M. Da Conjunctioni accidentia?

P Potestas, Ordo.

M. De potestate Conjunctionum quid dicendum putas?

P. Potestas coniunctionum est multi-

faria. M. Recense 1. copulativas?

1 Quia copulant tam verbaquam sensum.

P. Et, que, atque, ac, quoque, præterea item, itemque, cum, tum. Huc spectant, & his contrariæ. Nec, neque, neu, neve. Ex his quatuor geminantur, Et, que, nec, neque: Et suspensivæ dicuntur priore loco: vt, Et fugis & pugnas.

2 Quia copulant ea quæ discreta esse intelligi volumus.

M. Da 2. discretivas?

P. Sed, sedenim, at, ast, atqui, quidem, autem, vero, porro. quin *pro* sed, cæterum, verum, veruntamen, verumetiam, verumenimvero.

3 Quia ea distinguunt quorum alterum non vtrumque affirmamus

M. Da 3. disiunctivas?

P. Aut, ve, vel, seu, sive: & hæ quoque suspensivæ priore loco dicuntur: vt, Aut bibe, aut abi.

4 Quia fini perfectioni que præponuntur.

M. Da perfectivas?

P. Vt, vti, quo *pro* vt ne, & vt *pro* ne non.

5 Quia subjiciunt rationem eius quod præcessit.

M. Da 5. rationis redditivas, sive causales?

P. Nam, namque, enim, etenim, quod *pro* quia, quippe, vtpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea, quod, quoniam, quatenus *pro* quia, vt *pro* quia, vt *pro* vtpote.

Quo pro vt Præcipue post non.

M. Recense conditionales?

6 Quia has ibi adhibemus vbi de duobus dubitamus.

P. Si. sin, ni, nisi

M. Da 6. dubitativas?

P. Ne, an, anne, num, vtrum, nunquid, necne.

7 Quia significant aliquid eorum quæ præposita sunt.

M. Da 7 illativas seu rationales?

P. Ergo

P. Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ideoque.

M. Da 8 adversativas.

P. Etsi, tanquam, quanquam, quamvis, licet, tametsi.

8 Adversativæ dicuntur, quibus, non obstare, nec impedimento esse, quod dicimus significamus.

M. Da adversativarum redditivas?

P. Tamen, attamen, sedtamen, veruntamen.

M. Da imminutivas?

P. Saltem, &, at, certe, vel: cum pro saltem accipiuntur.

M. Recense conjunctiones, quas veteres appellant expletivas?

P. Quidem, equidem, nimirum, autem, scilicet, nam, profecto, vero, enimvero, sedenim, etenim, pro certe.

ORDO.

M. Quid dicis de ordine?

P. Ordo est triplex: nempe, subiunctivus, præpositivus, & translatitius.

M. Recense conjunctiones subjunctivi ordinis?

P. Que, ve, ne *pro* an, quoq;, quidem, autem, vero.

M. Da conjunctiones ordinis prępositivi?

P. Reliquæ omnes sunt ordinis præpositivi, quia primum ipsæ locum in sensu suo vendicant: Exceptis his, Namque, etenim, siquidem, ergo, igitur, quæ ordinis sunt translatitii sive communis.

COM-

CONSTRVCTIONIS
PRAECEPTA QVAEDAM
maximè generalia, pueris *primum proponenda.*

Intranſitiva Conſtructio prima.

VErbum perſonale finiti modi habet ante ſe nominativum, expreſſum vel ſubintellectum ejuſdem numeri & perſonę: vt, Ego amo, vel amor: *Virtus laudata creſcit.*

Appendix prima.

Infiniti modi verba pro nominativo accuſativum volunt: vt, *Rumor eſt Regem adventare.*

Appendix altera.

Duo vel plura ſingularia conjunctione copulata, pluralis vim habent: vt *Petrus & Ioannes ludunt.*

Tranſitiva 2.

Adjectivum cum Subſtantivo, in genere, numero, & caſu conſentit: *Pius puer, pudica puella, dulce pomum.*

Intranſitiva 3

Relativum cum repetita dictione, expreſſa, vel ſubaudita concordat, in genere, numero, & caſu: vt, *Diem dicunt, qua die omnes conveniant.*

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu——

Dictio

Dictio per casus inflexa, quæ cum altera tanquam eandem rem significante, conjungitur, in eodem casu ponetur, sive verbum intercedat, sive non: vt, *Tu es civis, ego vocor Paulus, Ille discit invitus.* In quibus exemplis Verbum intervenit: in sequentibus verò non item: vt, *Cicero consul, Taurus mons, Fortha amnis, Vrbs Edinburgum.*

TRANSITIVA CONstructio Nominum.

SVbstantivorum duorum ad diversa pertinentium, alterum est genitivi casus: vt, *Liber regis, Omnium rerum vicissitudo est.*

Partitiva nomina, aut partitivè posita, gaudent genitivo plurali, ejusdem generis: vt, *Nulla sororum: alter geminorum:* Sive interrogativa sint: vt, *Quis nostrûm? Vter Vestrûm?* Sive Comparativa aut Superlativa: vt, *Major & maximus fratrum.*

Comparativa verò, quæ per *quàm* exponuntur, ablativum postulant: vt, *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum:* pro, *quam aurum, quam virtutes.*

Adjectiva, quæ desiderium significant, genitivum adsciscunt: vt, *Studiosus philosophiæ: Cupidus rerum novarum.*

TRANSITIVA VERBORVM AC PARTICIPIORUM, participialiumque Constructio.

Constructio Activorum.

ACtiva omnia, aut activæ significationis verba, cum accusativo construuntur: vt *Amo, sequor, veneror Deum, Curro stadium.*

APPENDIX.

Multa verba tam activa quàm deponentia, loco accusativi infinitivum accipiunt: vt *Cupio, nolo, volo discere: molior, conor, auferre.*

Passivorum Constructio.

Passiva omnia, aut passivæ significationis verba, regunt post se ablativum cum præpositione: vt *Amor à Deo, criminor à te.*

Indicativi Constructionem tota verbi declinatio, item participia ac participialia, sibi vendicant: vt *Amo, amas, ama, amem, amart, amans, amaturus virtutem, Amando virtutem, Tempus amandi virtutem, Amando virtutem, Deo placemus: Amandum est virtutem.*

Priora supina activæ significationis sunt & post verba motus ad locum adhibentur: vt, *Eo visum, lusum, venatum,* id est, *vt videam, ludam, venor.*

Posteriora supina passivè capiuntur, & adjectivis adhærent: vt,

Nil dictu fœdum visuve, hæc limina tangat
Intra quæ puer est, ——

GENE-

GENERALIS NOMINVM *Verborum, ac Participiorum conſtructio.*

OMne Adjectivum, necnon omne verbum & participium ſignificans cõmodum aut incommodum poteſt admittere dativum denotantem perſonã aut rem cui aliquid fit: vt

Veritas multis eſt injucunda ſed grata bonis:
Non omnibus dormio, vel dormiens.
Mihi iſthic nec ſeritur, nec metitur.

Adjectiva, quemadmodum & Verba, & Participia, quæ copiam aut inopiam ſignificant modò genitivo, modò ablativo gaudent, ſed hoc frequentiùs: vt *Plenus rimarum*, vel *rimis: Dives opum* vel *opibus: Vacuus curarum* vel *curis: Orbus utroque parente: Captus oculis, Egeo, indigeo, egens, indigens ære vel ære: cohortationis*, vel *cohortatione.*

Inſtrumentum, cauſa, & modus actionis, tam nominibus, verbis, quam participiis, in ablativo ſemper apponuntur: vt *Scribo* vel *ſcribens calamo: Palleo, pallens*, & *pallidus metu: Puer ætate, Vir prudentia.*

Dum vires annique ſinunt, tolerate laborem,
Nam veniet tacito curva ſenecta pede.

APPENDIX.

Obſervabis cauſam & modum actionis, præpoſitionem interdum admittere, inſtrumentũ vero nunquam: vt *Taceo pudore*, vel *præ pudore*

Summo labore hoc peregi, vel cum ſummo labore ſed *ſcribo cum calamo, cum atramento* cave dixeris.

PRETIVM.

Omnia verba ſibi ſubjiciunt pretii nomen in ablativo, modò ſit ſubſtantivum: vt *Vendidit hic auro patriam: vitioſa nuces non emerim*, cave addas *pro*.

TEMPVS.

Tempus in accuſativo vel ablativo ponitur, quando reſpondetur ad quãdiu: vt *Quam diu vixit Neſtor? Tres ætates vel tribus ætatibus. Quamdiu dormit glis? Totam hiemem vel tota hieme.* In ablativo verò tantum, cum reſpondetur ad quando: vt *Quando ſcripſiſti? Meridie: Hora tertia pomeridiana. Quando venit tabellarius? Prima aurora, nocte intempeſta.*

LOCVS.

Locus item in accuſativo vel ablativo effertur ejus menſura aut intervallum exprimitur, vel cum reſpondetur ad *quantum*, aut *quamprocul*: vt *Quantum hinc diſtat Edinburgum? Iter* vel *itinere vnius diei, Viginti quatuor miliaria* vel *miliaribus*. Alioqui cum in loco diſtante aliquid fieri vel factum eſſe ſignificamus, ablativo tantùm vtimur: vt *Captus eſt latro quarto ab vrbe lapide.*

Proprium nomen oppidi ponitur in accuſativo ſi motus ad locum ſignificetur: vt *Quo is? Eo Edinburgum, Cumas ſe contulit.* Vel ab

lativo, si motus fit per locum, aut è loco: vt *Qua iter faciebas? Laodicea. Vnde redis? Edinburgo.* Aliquando prepositio additur: vt *Ad Genevam pervenit: Ad Massanum transire: Venëre à Roma, Ab Epidauro navi advectus est.* Si quies aut motus in loco significetur, proprium nomen oppidi singulare primæ aut secundæ declinationis ponitur in genitivo, tertiæ verò & plurale quodvis in dativo & ablativo: vt *Cùm essem Laodiceæ, cùm Synadis, Cùm Iconij, Ille erat Carthagini: Lacedemone honestissimum est præsidium senectutis. Vixit Athenis.*

APPENDIX.

Nominibus regionum & villarum præpositio additur: vt *Cæsar exercitum in Britanniam traduxit, & ex Britannia in Galliam reduxit. In Cumano cum essem, tu in Pompejano.*

Annotatio ad præcedentia de loco.

Propriorum constructionem sequuntur hæc appellativa, Genitivi quidem casus, *domi, belli, militiæ, humi:* Dativi *ruri:* Accusativi *domum* & *rus:* Ablativi verò *domo & rure.*

De Adverbiorum Constructione.

Adverbia junguntur verbis, participiis, nominibus, & interdum aliis adverbiis: vt *Scitè pingit, scitè pingens: Admodum puer: Egregiè impudens: Sat cito, si sat bene.* Adverbia

comp

comparativa, quæ per *quàm* exponuntur, ablativum volunt: vt, *Cæsare politius scribit nemo*, id est, *quam Cæsar*.

Adverbia quædam loci, temporis & quantitatis genitivum post se recipiunt: vt, *Vbi terrarum, interea temporis, satis loquentiæ: sapientiæ parum*: adverbia vocandi vocativis adduntur: vt, *O Petre, Heus Iacobe*.

Prępositionum constructio in Rudimentis definitionum habetur, indeq; erit petenda.

INTERIECTIONVM CONSTRVCTIO.

Interjectiones nonnullæ dativum admittunt; vt, *Hei mi ſero mihi: Væ capiti tuo: Heu* verò nominativum & accusativum: ut, *Heu pietas, Heu prisca fides, Heù me miserum*.

CONIVNCTIONVM CONSTRVCTIO.

Conjunctiones copulativæ & disiunctivę, & quædam aliæ similibus ferè casibus & modis interponuntur: vt, *Vir bonus & sapiens, Sustine & abstine, Aut minores sint animi, aut facultates majores: Aut manenti vincendum, aut moriendum. Fortior Scipio quam Hannibal. Neminem audit, nisi præceptorem.*

FINIS:

STVDIORVM PVERILIVM CLAVIS

PARS SECVNDA, Elementa Syntaxeos complectens.

CAPVT. I.

Convenientia dictionum variatarum.

Verbum convenit cum nominativo in duobus, numero & persona, vt *Ego lego, Tu legis, Præceptor docet.* In verbis primæ, & secundæ personæ nominativus sæpè subauditur: vt, *Si vales, bene est, valeo.*

Adjectivum consentit cum Substantivo in tribus: in genere, numero, & casu: vt *Vir bonus: Mulier casta.*

Relativum convenit cum antecedente in duobu-

duobus, genere & numero: vt, *Vir ſapit, qui pauca loquitur.*

Interrogativum & Reſponſivum conveniunt in vno, nempe, caſu: *Cui debemus omnia? Deo. Quis nos redemit? Chriſtus.*

Partitivum conſentit cum genitivo plurali in vnico: viz, in genere: *Primus Romanorum: Fortiſſimus Græcorum, Vnaquæq; fœminarum.*

CAP: II.

Convenientia dictionum invariatarum.

HÆC Adverbia junguntur verbis quæ quietem ſignificant: ſcilicet, *Hic, illic, iſtic, intus, foris,* &c. vt, *Sedet intus.*

Hæc adverbia adduntur verbis motus: *Huc, illuc, iſtuc, intrò, foras,* &c. *Eamus nunc intro: Exi foras.*

Ne adverbium prohibendi, jungitur imperativo, aut ſubjunctivo: *Ne timeto,* vel *ne timeas.* Conjunctiones, *Et, atque, aut, vel,* connectunt eoſdem caſus & modos: *Pius & probus, Scribit & legit.*

Vt, quo, licet, ne, adhærent Subjunctivis: *Oro, vt redeas.*

CAP. III.

Regimen Nominum.

VNum Subſtantivum regit aliud in genitivo: vt *Vnica auri, Par calceamentorum, Hemina*

mina vini, Sextarius Zythi. At si substantiva illa idem sint, ponuntur in eodem casu, *Deus Pater, Christus Iesus, Dominus noster, Paulus Apostolus.*

Adjectivum significans commodum aut incommodum, voluptatem aut dolorem, regit dativum: *Vtilis bello, pernitiosus Reipublicæ, Gratus Deo, Molestus amicis.*

Adjectivum significans copiam aut inopiam regit genitivum aut ablativum, *Plenus rimarum* vel *rimis.*

Dignus, indignus, vacuus, orbus, contentus, & *præditus,* regunt ablativum: *Dignus laude, Indignus odio, Orbus patre, Contentus paruo, Præditus virtute.*

Comparativus gradus regit ablativum: *Candidior nive,* exponitur per *quam: Rarior Phœnice,* id est, *Rarior quam Phœnix.*

Superlativus regit genitivum pluralem, *Fortissimus Trojanorum,* exponitur per *inter, de, è,* vel *ex. Minimus fratrum,* id est, *Minimus inter fratres,* vel *de fratribus.*

CAP. IIII.

Regimen Verborum Personalium.

FInitus Modus habet ante se nominativum: vt *Natus meus amat.* At Infinitivus habet ante se accusativum, *Rumor est natum meum amare.*

re. *Aiunt regem adventare.* Finitus modus est quilibet, præter infinitivum.

Verba Substantiva & Vocativa, iisque similia, habent post se nominativum: vt, *Deus est justus: Vocor Petrus: Habeor Dives.* Nam qui casus præcedit, idem sequetur, *Deus est justus, Credo Deum esse justum.*

Est, pro *pertinere*, regit genitivum: vt *Quicquid habemus est Dei*, id est, pertinet ad Deum

Est pro *habere* regit dativum, *Non est mihi nummus*, id est, *Non habeo nummum.*

Est pro *afferre*, regit duos dativos, *Est mihi voluptati*, id est, *Adfert mihi voluptatem.*

Verbum Activum regit accusativum: vt, *Cole Deum, Ama parentes, Numeras arenam, Osculatur matrem.*

At *Vtor abutor, fruor fungor, vescor, careo*, ablativum exigunt: *Vtere divitiis, Ne abutare Dei donis, Vescitur herbis, Morte carent animæ.*

Verbū quod cō nodum vel incōmodum voluptatem vel dolorem significat regit dativū vt, *Nec sibi, nec aliis prodest, Laudi tuæ faveo.*

Pretium ponitur in ablativo. *Emi librum duobus aureis, Demosthenes docuit talento.*

At *Tanti, quanti, pluris. minoris*, ponuntur in genitivo: vt *Quanti emisti librum? Non vendo pluris quam alijs: Fortasse minoris. Minoris æstimatur probitas, quam pecunia.*

Verba passiva regunt ablativum intercedente præpositione *a* vel *ab*: vt *Amor à Deo.*

Verbum vnum ab alio regitur in Infinitivo: vt, *Gaudeo te valere.*

CAP. V.

De Gerundiis, Supinis & Participiis.

GErundia, Supina, & Participia, regunt post se casum suorum verborum: *Causa discendi literas huc veni, Legendo libros doctus evades, Eo visitatum parentes, Amans Deum.*

Gerundia in *di* pendent à Substantivis: *Tempus resipiscendi.* Item ab adjectivis, *Cupidus discendi.*

Gerundia in *do* pendent à præpositionibus, *A, ab, in, ex: Deterres me à discendo.* Interdum absolutè ponuntur: *Scribendo disces scribere.*

Gerundia in *dum* pendent a præpositionibus, *Ad, inter, ante: Ne sis præceps ad loquendum. Inter cœnandum hilaris esto.* Interdum absolutè ponuntur cum verbo *est: Vtendum est ætate. Serviendum est dignitati.*

Supinum in *um* ponitur post verbum motus: vt, *Abiit piscatum.*

Supinũ in *u* ponitur post nomen adjectivum vt *Turpe dictu, Indignum auditu, Nefas dictu.*

CAP. VI.

Regimen Verborum Impersonalium.

VErbum Impersonale nullum ante se casum habet: *Pœnitet me peccati.*

Accidit

Accidit, contingit, evenit, conducit, expedit, lubet, libet, licet, placet, displicet, vacat, regunt post se dativum, *Conducit Reipublicæ, peccare licet nemini. Non vacat mihi scribere.*

Iuvat, delectat, decet, oportet, regunt accusativum cum infinitivo: *Delectat te vagari; Non decet te rixari.*

Pœnitet, piget, tedet, miseret, pudet, regunt accusativum cum genitivo: *Piget me vitæ: Miseret me tui.*

CAP. VII.

Sequuntur rerum & actionum circumstantia: instrumentum modus, locus, tempus, &c.

INstrumentum & modus ponuntur in ablativo sine prepositione. Instrumentũ: vt *Scribo calamo. Stricto gladio me adortus est.* Modus *Submissa voce cantat. Alta voce loquitur.* Cognoscitur modus, quia respõdetur ad *quomodo.*

Oppidi nomen ponitur in genitiuo, cum quæstio est per *vbi:* vt *Vbi studes? Taoduni.*

Excipe si nomen oppidi sit tertię declinationis, aut pluralis numeri, tum enim ponitur in dativo vel ablativo: vt, *Habitat Andreapoli, Militat Carthagine vel Carthagini, Natus est Parisiis, Athenis.*

Hęc appellativa, *Domi, humi, militiæ, belli*, ponuntur etiam in genitivo cum quęstio est per *vbi: Iacet humi, Potat domi.* At *degit rure* vel *ruri*, in dativo vel ablativo.

Nomen oppidi ponitur in accusativo, cum

quæritur pro quo, cum appellativis *domum* & *rus*, *Defers noctuam Athenas. Profectus est Andreapolin: abijt rus, contulit se domum.*

Oppidi nomen, cum queritur per *vnde*, ponitur in ablativo cum *rure* & *domo*: vt *Veni Roma, Parisiis, Taoduno, rure, domo.*

Tempus ponitur in ablativo, cum quæstio est per *quando*: *Quando venisti? Hora tertia, Hesterna nocte.*

Cum quæstio est per *quamdiu*, ponitur in accusativo vel abl. *Quamdiu studuisti? Duas horas* vel *duabus horis.* CAP. VIII.

Regimen dictionum invariatarum.

ADverbia *en* & *ecce* regunt nominativū vel accus. *Ecce tibi nuntius, Ecce miserū hominē O* & *heus* vocativum, *O formose puer, heus Syre*

Derivata regunt casum primitivorum: *Omnium elegantissimè loquitur.*

Adverbia temporis regunt genitivum *Pridiè illius Diei*: Dicimus *etiam pridie Kalendas.*

Adverbia loci & quantitatis itidem regunt genitivum: *Nusquam gentium est, Multum loquentiæ, Satis verborum.* CAP. IX

Regimen Præpositionum.

PRepositionis, quę regunt accusativū sunt vna & triginta: *Ad, apud, ante, adversus* vel *adversum, cis, citra, circa* vel *circum, circiter,*

contra

tra, erga, extra, infra, inter, intra, juxta, ob, pone, propè, propter, per, præter, poſt, penes, ſecus, ſecundùm, trans, vltra, vſq; verſus: vt *ad patrẽ, apud Deum, ante ædes, adverſus vel adverſũ hoſtes, cis Rhenum, citra neceſſitatem, circa vel circum forum, circiter horam decimam, inter fratres, contra inimicos, erga amicos: extra terminos, infra tectum, intra privatos parietes, juxta macellum, ob quæſtum, pone Tribunal, propè Galliam, propter virtutem, per agros, præter morem & conſuetudinem, poſt tergum, penes arbitros, ſecus viam, ſecundum Regem, ſupra cælum, trans montem, vltra Indos, Oceanum vſq;, Italiam verſus.*

Præpoſitiones quæ regunt ablativum ſunt ſedecim: *A, ab, abs, abſq;, cum, coram, clam, de, è, ex, pro, præ, palam, ſine, procul, tenus:* vt *A patre ab hoſte, abs quovis homine, abſq; cauſa, cum exercitu, coram teſtibus, clam patre, de lana caprina è foro, ex ædibus, pro clientibus, præ timore palam omnibus, ſine labore, procul dubio, mento tenus.*

Quatuor præpoſitiones accuſativum vel ablativum regunt, *In, ſub, ſuper, & ſubter,* regunt accuſativum, dum eſt motus, *Eo in ſcholam, ſub vmbram.*

At ablativum, dum eſt quies: *Sum in Templo, in Schola, ſub vmbra.*

CAP. X. *De reſolutione.*

In

IN resolutione seu expositione hunc ordinem sequitor.

1. Sume vocativum si sit: vt, *In te locavi spem meam, Rerum Creator optime:* sic ordina, *optime Creator rerum, ego locavi, &c.*

2. Verbum Impersonale, si adsit: vt, *esse oportet vt vivas, non vivere vt edas:* ordo esto, *oportet esse vt vivas.*

3. Nominativum cum verbo: vt, *Intolerabilis sit malitia, cùm laudatur,* sic retexe, *malitia sit intolerabilis.*

Porro cape dictionem regentem, ante dictionem à tergo rectam: vt, *Trium literarum homo,* sic ordina, *homo trium literarum.*

Quod autem subintelligitur suppleto, *Tecum habita.,* sic, *Tu habita tecum.*

FINIS.